

Қон олиш жойи ва замони

12:05 / 22.10.2019 8152

Бизда «қон олиш» деб аталадиган истилоҳ арабларда иккига бўлинади.

Биринчиси, «ҳижома» деб аталиб, бошдан қон олишни англатади.

Иккинчиси, «фасд» деб аталиб, жисмнинг бошдан бошқа қисмидан қон олишни англатади. Иссик ўлкаларда, жумладан, Арабистонда бошдан қон олиш фойдали бўлгани учун «ҳижома» истилоҳи машхур бўлиб кетган.

Ибн Аббос розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам эҳромдалиқ ҳолларида бошларининг бир томони оғриганда, бошларидан қон олдирдилар».
Бешовларидан фақат Абу Довуд ривоят қилмаган.

Шарҳ: Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам эҳром боғлаб Маккаи Мукаррама томон кетаётиб муборак бошларининг бир томони оғриб қолган. Леҳяй жамал номли жойга етганларида қон оладиган мутахассисни чақиртирганлар. Шунда Абу Тийба исмли ҳажжом келиб у зотнинг бошларидан қон олган.

Ана шундан қон олдириш лозим бўлганда қон олдириш керак, эҳромдалиқ ҳолда ҳам қон олдирса бўлади, деган ҳукмлар олинган.

Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ходималари Салмадан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ким бошидаги хасталикдан шикоят қилса, қон олдир, дер эдилар. Ким оёқ оғриғидан шикоят қилса, ҳинно қўй, дер эдилар».

Шарҳ: Албатта, Салма розияллоҳу анҳо ўзлари гувоҳ бўлган нарсанинг хабарини бермоқдалар. Бу ишлар ва маслаҳатлар Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам яшаб турган мұхит, шароит ва bemорларнинг хусусиятига қараб, тажрибага суюниб айтилган. Бу ҳадиси шарифдан ҳар қандай бош оғриғига қон олдириш, ҳар қандай оёқ оғриғига ҳина қўйиш даво экан, деган хулоса чиқариб олиш керак эмас.

Абу Кабша розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам бошларидан ва икки кураклари орасидан қон олдирар эдилар ва: «Ким мана шу ердан қон оқизса, бир нарса ила, бир нарса учун даволанмаса ҳам бўлаверади», дер эдилар».

Иккисини Абу Довуд ривоят қилган.

Шарҳ: Бу гапдан вақти-вақти билан мазкур жойдан қон олдириб турган одам хасталикка дучор бўлиш эҳтимоли камаяди, деган маъно келиб чиқади. Шунинг учун ҳам авваллари баҳор мавсумида зулук солиш одати бўлган. Ҳозирги пайтда ҳам тажриба қилганлар бу маънони тасдиқлайдилар.

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам бўйинларининг икки томонидаги томирларидан ва елкаларининг юқори қисмидан қон олдирар эдилар. Ўн еттинчи, ўн тўққизинчи ва йигирма биринчи кунлари қон олдирар эдилар».

Абу Довуд ва Термизий ривоят қилган.

Шарҳ: Қонни қаердан олдириш ҳам аҳамиятли. Кўринган жойдан қон олдиравериш билан кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди. Балки ушбу ҳадиси шарифда зикр қилинганга ўхшаш мутахассислар тажриба орқали аниқлаган ва фойдали эканини тасдиқлаган жойдан олдирилади. Албатта, қонни қаердан олишни bemor эмас, табиб белгилайди.

Иккинчи муҳим нарса қонни қачон олдириш масаласи. Ушбу ривоятда келишича, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ойнинг «Ўн еттинчи, ўн тўққизинчи ва йигирма биринчи кунлари қон олдирап эдилар».

Бу нарса ўта муҳим. Чунки ой ернинг йўлдоши у билан доимий боғлиқ. Ой кечаси ерга нур сочиб туради. Ойнинг тортиш кучи ҳам ерга ва ундан бошқа таъсиrlари ҳам жуда кўп. Шундок әкан, ойнинг янги чиққан кунидаги таъсири бошқача, тўлин бўлгандаги таъсири бошқача ва охирлаб қолгандаги таъсири бошқача бўлиши турган гап. Қон олиш инсон вужудида катта ўзгаришларга сабаб бўладиган жараён. У ишни энг муносиб шароитларда қилиш керак. Ана ўша шароитлардан бири у амалиётнинг қилиш вақтини тўғри танлай билиш керак. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам тасдиқланган тажрибаларга суюниб ушбу ривоятда зикри келган кунлари қон олдирап эканлар. Уламолар бу ишнинг ҳикматини англаш учун тажриба ўтказиб ҳақиқатда мазкур кунлар қон олдириш учун энг муносиб кунлар эканини тасдиқлаганлар. Бу ҳақиқатни Ибн Қайюм ал-Жавзийя «Зодул маъод фии ҳадий хойрил ибод» номли китобида батафсил баён қилган.

Ҳозирда бу масалага бир оз эътибор берилмоқда. Баъзи бир жарроҳлик амалиётларини мавсумга қараб қилишга ўтилмоқда. Тез-тез «магнит бўрони» кунлари юрак хасталигига чалинганлар ўзларини эҳтиёт қилиш кераклиги эълон ҳам қилинмоқда.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ким ўн еттинчи, ўн тўққизинчи ва йигирма биринчи кунлари қон олдирса, ҳар бир дарддан шифо бўлур», дедилар».

Шарҳ: Албатта, қон олдиришга боғлиқ дардлардан шифо бўлади.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам сесанба куни қон олдиришдан наҳий қилар ва: **«У кун қон кунидир. Унда бир соат бор, унда (қон) тўхтамас», дер эдилар».**

Иккисини Абу Довуд ривоят қилган.

Шарҳ: Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сесанба кунини қон куни номи ила атаганларини уламоларимиз икки хил таъвил қиласидилар.

Бириңчиси, Қобил Ҳобилни сешанба куни ўлдирған. Одам боласининг қони бириңчи бор сешанба куни оққан. Шунинг учун бу куни қон куни ҳисобланади ва у кунда қон олдириш марғуб әмас.

Иккінчиси, ҳафтанинг сешанба куни инсоннинг қони фаоллашган бўлади. Агар ўша куни қон олдирса, қони тўхташи қийин бўлади.

Абдуллоҳ розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ўзларига исро қилдирилган кеча ҳақида сўзладилар. Албатта, қайси бир фаришталар тўпи олдидан ўтсалар, умматингни қон олдиришга амр қил, деганлари ҳақида сўзладилар».

Шарҳ: Ушбу ривоятларда қон олдиришга қўп тарғиб қилинишининг асосий сабаби Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ва ўша пайтдаги мусулмонлар ўта иссиқ минтақа ҳисобланган Ҳижозда яшаганлариданdir. Уларнинг шароити шундоқ бўлишини талаб қилган.

Икрима розияллоҳу анҳу айтади:

«Ибн Аббос розияллоҳу анҳунинг учта қон оловчи ғуломлари бор эди. Улардан иккитаси унга ва унинг аҳлига даромад келтирас эди. Биттаси ундан ва унинг аҳлидан қон олар эди».

Ибн Аббос, Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ҳажжом қандоқ ҳам яхши бенда, қонни кетказади, қуйилганни енгиллаштиради ва кўзни равшанлаштиради», деганлар», деди».

Бошқа бир ривоятда: **«Албатта, қайси бир фаришталар тўпи олдидан ўтсалар, қон олдиришни лозим тут», дедилар».**

Иккисини Термизий ривоят қилган.

Шарҳ: Бу ривоятдаги янгича маъно қон олишни касб қилиб даромад топиш, ўзи ва оиласи учун хос табиб — қон оловчи ихтиёр қилиш жоизлигидир.

Шунингдек, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қон олишни касб қилиб олган шахс— ҳажжом ҳақида яхши сўзлар айтганлариdir.

Учинчи нарса, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қон олиш туфайли етадиган фойдалардан учтасини зикр қилганлариdir:

1. «Қонни кетказади», яъни, қон олиш орқали бемордаги хасталикка сабаб бўлаётган қон чиқиб кетади.
2. «Қуйилганни енгиллаштиради» қон олдириш даражасида хаста бўлганларнинг кўпларининг қони қуиилиб, қон томирлари қотишиб қолиши маълум. Қон олиш туфайли қолган қон ҳам суюқлашади, томирлар ҳам юмшаб қон айланиш жараёни ўз ҳолига қайтади.
3. «Қўзни равшанлаштиради» бу ҳолат ҳам тажрибалардан ўтган.